

Fény virrad az utolsó napok eseményeire

I. Az évszázad végén kiugró próféciatanulmányozás

A századforduló idején, a francia forradalom világrengető eseményei és következményei alatt és után, a bibliai próféciák iránt soha nem tapasztalt fordulat következett be az Ige gondolkodó tanulmányozói nagy részében, a protestáns hitvalló vezetők között. S míg ezen igehirdetések közül az egyiket kinyomtatták, addig sok más tárgyú igehirdetés sohasem lett kinyomtatva. Úgy látszott, mintha az emberek egy új korszakba lépnének a próféciák két vezető könyve – Dániel az Ótestamentumban és a Jelenések az Újtestamentumban – oldalainak tanulmányozásában, melyek közül az egyik a másik kiegészítője.

Úgy látszott, mintha a rejtély titokzatos pecsétje és az utolsó részek korlátozott megértése végül megtört volna. Amint az Atlanti óceán mindkét partján különböző meggyőződésű férfiak olyan elmélyülten kezdtek gondolkodni ezen oldalak felett, mint még soha azelőtt, az egyes részeket egymással összehasonlítani és a történelemmel ellenőrizni, világosság kezdett derengeni az előzőleg rejtélyes szimbólumokra, és világosságot kaptak néhány titokzatos kifejezésre a kor utolsó eseményeire vonatkozóan. Ez a vizsgálódás egyre növekvő lendülettel több évig folytatódott. Ludlum történész a következő meggyőző észrevételt teszi erről az időszakról:

„Az isteni rendelkezések működésének kutatása során vallásos férfiak a Szentíráshoz fordultak, a Dániel és a Jelenések könyvében nemcsak **(57)** kielégítő feleletet kaptak az uralkodó vallástalanságra, hanem a fennálló gonoszságok elleni támadás ideológiai alapjaira is.”

„A századfordulón számos bibliamagyarázat hagyta el Új-Anglia nyomdáit, és nagy példányszámban forogtak közkézen. Bár jelentéktelenebb pontokon különböztek, de valamennyien megegyeztek abban, hogy elérkezett a „próféciák ideje”, hogy a jelen korszak képviseli a megjövendőlt hitetlenség eluralkodását és hogy Krisztus második eljövetele és a millennium megkezdődése „közel van”.¹

Egyre több kutatónak úgy tűnt, hogy egy határozottan új korszakhoz érkeztek a próféciák ezen vonatkozásainak megértésében, melyek az utolsó időben az emberiség ügyeire, de különösen az egyházra vonatkoznak. Az emberek a „vég idejének” kezdték nevezni ezt az új időszakot, és mint „utolsó napokra” hivatoznak rá - tudatosan vagy öntudatlanul is alkalmazva a próféciák valóságos időszakainak ábrázolását. Egyre több könyv, füzet és cikk jelent meg, melyek az idők jelentésével foglalkoztak, és rámutattak arra a korra, melyhez hitük szerint a századok ihletett rendjében a világ elérkezett.

Valójában kezdték kijelenteni, hogy a Dániel 12:4 a szemük előtt teljesebbé válik: „Te pedig, Dániel zárd be e beszédeket, és pecsételd be a könyvet az idők végéig; tudakozzák majd sokan, és nagyobb lesz a tudás”. (Dán. 12:4.) Ezeknek a férfiak a szeme keresve és összehasonlítva ide-oda futott az oldalakon, és soha azelőtt nem törekedtek annyira arra, hogy a korszakok nagy isteni vázlatpróféciájának záró eseményeit világosabban megértsék, amint azt Isten a Szentírásban közzétette.. Az utolsó idők próféciáinak ismerete nagymértékben nőtt.²

A Prophetic Faith III. kötetének 270. és 271. oldalán található táblázatos felmérésből elképzelhetjük a XIX. századi valóban csodálatos tengerentúli ébredést, valamint az óvilági nyomdák által ontani kezdett kötetek nagy mennyiségét. Minden vízszintes vonal egy prófécia-értelmező életének hosszát, és minden nagy pont **(58)** az ő egyik prófécia értelmezését jelzi. Ezért a táblázat nemcsak hideg történelmi tényeket rögzít, hanem tükrözi az ezen a téren végzett emberi tevékenységet, ami a próféciák iránt tanúsított minden korábbi érdeklődést felülmúl. És ami igaz a XIX. század első négy évtizedére Európában, az Atlanti óceánon túl rövidesen utolérték, és felülmúlták Észak-Amerikában. Az egyik irodalom segítette a másikat, mióta számos próféciáról szóló kiadványt újra kiadták, mindegyik csoport serketette a másik érdeklődését.

Figyelemre méltó a kutatások kiterjedése és ezeknek az istenfélő és tanult embereknek a tevékenysége az idők jelentőségének ábrázolásában, és hogy meghatározták azt a helyet, ahova elérték a századok folyamán az Isten által meghatározott nagy vázlatpróféciákban – ez a történelemben példa nélküli. Nemcsak a nagyvázlatpróféciákat (mint Dániel 2., 7., 8. és 11. fejezetei) tanulmányozták újra, hanem a nagy időpróféciákat, vagyis a meghatározott időszakokat, melyek az „idők végére” és a vég idejére vonatkoznak, – ezekre fordítottak különös figyelmet. Ezek az időjövendölések felkeltették az emberek érdeklődését. Kutatni kezdtek,

hogy mikor végződnek, és mi történik utánuk. Ennek eredményeként könyvek tucatjai kezdtek megjelenni, hogy megvitassák ezt a különleges nézőpontot. Számuk nagyságát tekintve, semmi ehhez hasonló nem történt még ezelőtt. És ez magában is az idők jeleinek felismerése lett, és a prófécia beteljesedését látták benne.

Ez volt az utolsó szakasz a próféciaák középpontjában, a fő figyelem az utolsó napokra irányult, az ítélet idejére. Az idők jeleit, a vég nyilvánvaló közelségét és Jézus második eljövételét, amikor felszámolja az emberi ügyeket, megjutalmazza az igazakat és megbünteti a gonoszokat, valamint a millennium közeli kezdetét – ezeket a témákat tanulmányozták az emberek, erről írtak, és ezt a legkomolyabban megtárgyalták. Újra meg újra indítatva érezték magukat, hogy meggyőződésüket leírják: hogy az emberiség szemmel láthatóan elérkezett történelmének utolsó szakaszához. De még mielőtt megtárgyalnánk az első tizenkilencedik századi amerikai írókat, térjünk vissza 1795-re.

(59)

II. Ogden – Találó módon ábrázolja a pápaságot a Jelenésekben

UZAL OGDEN³, a hittudományok doktora, a Trinity episzkopális egyház lelkésze a New Jersey állambeli Newark-ban, eredményesen fordult megoldásért a próféciahoz a deizmussal és hitetlenséggel szemben folytatott harcban. Cáfolta Paine-nek „Az ész korá”-t, határozottan állítja „A leleplezett deista” című írásában (1795), hogy amint a zsidók betöltötték a próféciát Krisztus megfeszítésével, ugyanúgy tölti be a hitetlen Franciaország is a próféciát a pápaság szörnyű sorsát illetően.⁴ A prófécia – állítja ő – körvonalakban felvázolja a „jelentős eseményeket,” amelyeket a keresztény egyház János idejétől a világ végéig megtapasztal.

Állítja, hogy a Jelenések hét gyülekezetéhez intézett hét levél elmondja a címzett gyülekezetek állapotát. Az ötödik fejezet után a „prófétikus rész” a történelem hét korszakát ábrázolja. A pecsétet a korai századokra korlátozza a pogány római császárok alatt (Kr.e. 95-323), mint ahogy azt mások is tették. A trombitákat kiterjeszti Constantín halálától (337) a mohamedánok nyugati hódításának végéig (750). És a prófétikus körvonal harmadik szakaszában a pápákat a megjövendőlt „1260 évre” helyezi. A Jelenések 11. fejezet tanúi és a Jelenések 13. fejezet „rettenetes” fenevadának megjelenése után – az „új római és üldöző hatalom” - Isten bosszúja következik a Jelenések 14. fejezetében, melyet a pápaságra kirótt.

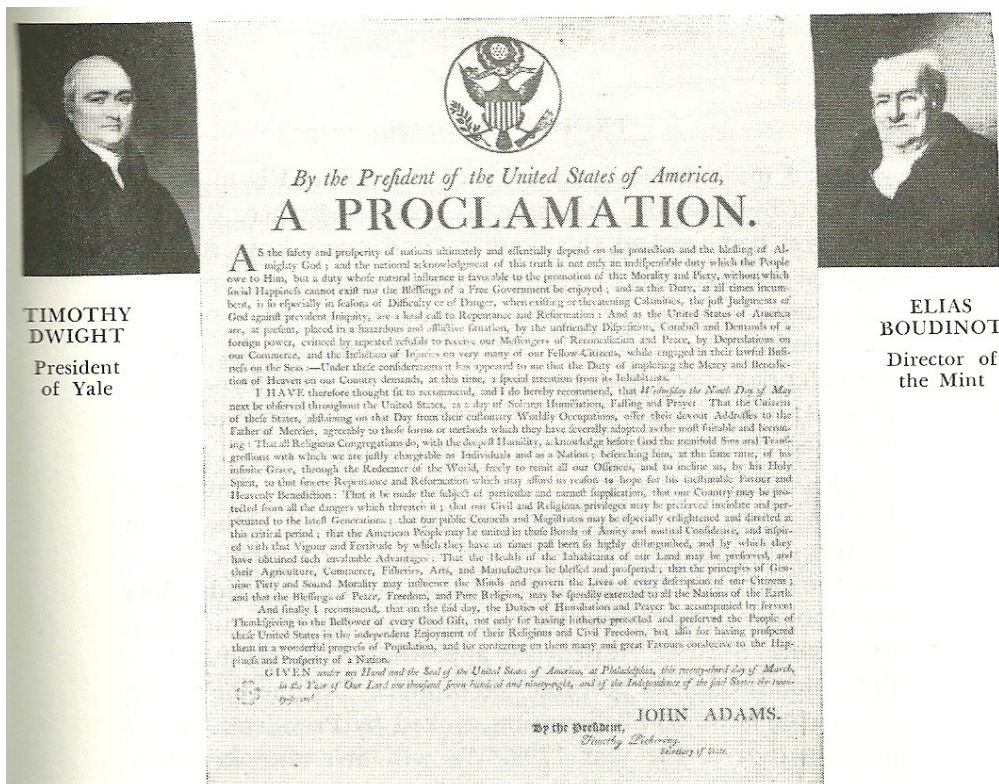
Ezt követi a hét pohár kitöltése, mint „egy nagy ítélet a pápai hatalomra”. Ez Ogden első három szakaszának általános vázlata.⁵

Ezt követi a millennium, a negyedik szakasz, melyben az egyház „nagy békességet és jólétet élvez”. De az ötödik szakaszban „megújuló támadás” következik, **(60)** az egyház ellenségeitől, mely azonban csak az ő „végtelenségükkel” zárul. A hatodik szakaszban következik az általános föltámadás és az utolsó ítélet, amely a „hetedik nagy korszak”-ban fejeződik be, mely a szenteket a mennyek országában, „a végtelen diadal és boldogság állapotába” helyezi, és az egyház „minden ellensége felett győzedelmeskedik.”⁶ Ez, – mondja ő – a kijelentett ihletett igazság, és ennek alátámasztására idézi Newton püspököt a keresztény egyházban való pápai uralommal kapcsolatban, amint Dániel és Pál ábrázolta, de különösen János a Jelenések könyvében.

Ogden idézi Newtonnak a prófécia négy világbirodalmára vonatkozó összegzését, és kiemeli Rómát, mely tíz kisebb királyságra szakad és amint a hatalmat a „hármaskorona” űzte, mely a földre veti az igazságot. És azután ott vannak a mohamedán törökök is, akik pusztításra nyújtják ki kezüket. De a nagy hitehagyás az egyházban, zavart okozva a szentek és angyalok imádatával, papi nőtlenséggel, stb. és a hét ázsiai gyülekezetet az iszlám elnyomása alatt, ami gyertyatartóik elmozdításával van ábrázolva. És a „fenevad, a hamis próféta és a parázna Babilon” utolsó leírása a hét halomra épült városban. Newton meglepő megjegyzésével összegzi Ogden: „Ha Róma püspöke ült volna modell a kép megfestéséhez, akkor sem lehetett volna a hasonlóságot és az azonosságot jobban megrajzolni”.⁷

Tovább idézte Newtont az „Antikrisztus, vagyis a pápai hatalom” megsemmisítéséről, amint az világosan meg van jövendölve a Jel. 18. fejezetében. Ogden hozzáteszi, hogy romlásának kezdete kétségtelenül a reformáció idején volt, de azt majd tovább viszi az akkor lezajló francia forradalom, és küszöbönálló teljes pusztulása sem várat sokáig magára. Támogatásul idézi „Dr. Linn-t”⁸, aki egykor a Queen’s Kollégium igazgatója volt. Ilyen volt a köztiszteletnek örvendő episkopális igazgató nyomatékos kijelentése New Jersey-ben.

(61)

John Quincy Adam elnök imádkozásra való felhívása 1798-ban

Ez egy ünnepélyes felhívás egyoldalas formában arról, amit az 1798. május 9-ére, a böjtre, imára és megalázkodásra meghatározott napon a próféciáról tartott igehirdetések eredményeztek. Két oldalt látható a prófécia-magarázók harcának két rendíthetetlen harcosa:

(balra) Timothy Dwight, a Yale elnöke és (jobbra) Elias Boudinot, a Continental Congressus elnöke 1782-ben és a MINT igazgatója

III. A nemzeti böjtnap prófétikus igehirdetést vált ki

A „böjt, megalázkodás és imádkozás” különleges napját, melyet elnöki kiáltvány határozott meg 1798. május 9-re, mely különböző lelkészek által a próféciáról tartott sok hatásos igehirdetésről tanúskodott⁹ (lásd a másolatát). Annak az évnek február 15. napja (62) jelezte VI. Pius pápa

trónfosztását Rómában, majd franciaországi száműzetése követett és később halála. Letartóztatásának híre eljutott ebbe az országába is, és a jövődölések lelkes tanulmányozói megmondták protestáns gyülekezetüknek az események prófétikus jelentőségét és azt a széleskörű meggyőződést, hogy az emberiség nyilvánvalóan belépett a „vég idejébe” – abba a korabeli szakaszba, mely végre látni fogja a pápai Antikrisztus megbuktatását. Az egyik ilyen prófecián alapuló igehirdetést a congregacionalista Jereny Belknap mondta el.

Érdekes módon, a bostoni katolikus templomban ugyanazon a kijelölt május 9-i böjtnapon John Thayer atya azzal próbálta meg hatástalanítani azt az általános protestáns vádat, hogy a pápaság a megjövendőlt Antikrisztus, az által hogy nevetségessé teszi az ilyen értelmezés tudományos felfogását és logikáját azáltal, a jövőben keresve az Antikrisztus megjelenését - ami tipikus katolikus álláspont.¹⁰ Így vált a prófécia vitás áramlatok örvénylő forgatagává, melyet Adams elnök böjtnapi kiáltványa váltott ki 1798-ban. Először az Észak-Karolinai M'Corkle-t tárgyaljuk meg, azután a bostoni Belknap-t, és csak azután Thayer-t. Emlékezzünk rá, hogy ebben az időben Massachusettsben a katolikusok kisebbségben voltak.

IV. M'Corkle – Az 1260 év Justinianustól a francia forradalomig terjed

Mindenfelé fokozódott a prófeciák iránti érdeklődés. Befolyásos és tudós férfiak kutattak szorgalmasan világosság után, hogy az idők jelentését megérthessék. Az Ige sok kutatója prédikált és írt az akkori európai helyzet várható kimeneteléről. Az volt az általános meggyőződés, hogy a francia forradalomnak és a francia haderők pápaságra mért merész csapásának határozottan prófétikus jelentősége van. SAMUEL E. M'CORKLE vagy McCORKLE,¹¹ a Thyathire gyülekezet presbiteriánus lelkésze volt, (63) közel az Észak-Karolinai Salisbury-hoz, a déli részek egyik tekintélyes hangadója. Nézeteit egy szokatlan igehirdetésben világosan kifejtette azon a speciális böjtnapon, melyet az elnök rendelt el 1798. május 9-én. Választott témája *„Az Isten munkája a francia köztársaságért és azután az ő reformáció vagy bukása”* volt.

Éppen ekkor érkezett meg a pápa Rómában február közepén történt elfogatásának és későbbi száműzetésének híre. A sajtóban a népszerű vélemény őt és gőgös méltóságát „nincs többé”-nek jelentette ki. M'Corkle kinyomtatott beszédének lábjegyzetében célzott Róma francia fogságára, és ezt a meggyőző észrevételt, mely elárulja a próféciaértelmezőkkel évek során tartó ismeretségét.

„Az értelmezők már régóta mondták azt, hogy ezt a Franciaország tette volna meg, mégpedig 1760 és 1810 között. Különösen, hogy ez egy egyházi hatalom, melynek Róma a központja és Európa tíz királyságán trónol, 1260 évig tart – és ezen időszak első felemelkedése kb. 500 éve volt.”¹²

M’Corcle tovább folytatja magyarázatát, hogy ilyen alapon a korábbi dátum talán attól az időtől számítható, amikor a pápaság először „cselekedett önállóan, mint Római egyház”, és ez Kr.u. 550 évben teljesen megvalósultnak tekinthető, amikor Justinianus tábornoka, Narses „megdöntötte a gótikus kormányt” és így véget vetett Róma hetedik kormányformájának. Így a pápaságot nevezi „nyolcadik kormányformának” (Jel. 17:11.). Ezért a megjövendőlt 1260 évet hozzáadjuk Kr.u. 550 évhez, ez 1760-ban végződné, mikor föloszlatták a jezsuita rendet. És ha az 1260 évet 550-től számítjuk, akkor 1810-ben végződné, mely idő alatt a teljes **(64)** bukás befejeződött. Ezek természetesen létfontosságú kérdéseknek tekinthető k és időszerű dolog.

Ezzel összefüggésben hivatkozik Samuel Laugdom harvardi igazgató és a New Haven-i David Austin által készített értelmezésekre.¹³ Majd azt mondja M’Corcle, hogy még nem látta J. Thomas Towers ilyen vonatkozású (1794-ben kiadott) korábbi gyűjteményét,¹⁴ de látta Robert Fleming 1701-ben kiadott művének kivonatát, mely 1794-re várja a francia monarchia megalázását (Fleming úgy látta, hogy az 1260 éves időszak lehet, hogy 534-től 1794-ig tart). Így folytatva M’Corcle megjegyzi, mint aki hiszi, hogy a franciák által „Rómában a Capitolium előtt ültetett szabadság fája, az egyházi és császári uralom és üldözés székhelye és központja” – „azt a sok próféciát Franciaország számára tartották fenn, amelyek meglepő pontossággal jelzik azt az időpontot, helyet és népet, akiknek ezeket a próféciákat be kell teljesíteni”.¹⁵

Hozzáfűzi M’Corcle, hogy a nagyközönség értelmét ahhoz túlságosan izgatja a deizmus és jakobinizmus, hogy fölfogják az események jelentőségét, de nyomatékosan kijelenti, hogy ez a fajta hozzáállás „sem a próféciák létezését, sem a prófédiákat vagy azok értelmezését erőszakkal megszüntetni nem tudja.” És nyomatékosan hozzáteszi: „Följegyezték azokat, és azok följegyezve is maradnak”. Találón hasonlítja a Biblia jövődöléseit ahhoz „a horgonyhoz, mely bár nem látszik, mégis biztosan tartja a hajót, hogy a vihar ne csapja a sziklákhöz. Aztán teljes meggyőződéssel teszi hozzá, így fognak megtartani a próféciák is.”¹⁶

A „kinyilatkoztatások és próféciák népszerű megtagadása”, mely a kételkedőtől hallható, annak a kérdésnek csak „még kritikusabb vizsgálatára” szólít föl, hogy vajon az az isteni hatalom, mely megdöntötte a püspökök és királyok zsarnokságát, nincs-e maga is megjövendőlvé? „Nem férhet kétség ah-

hoz,” – mondja ő - „hogya az egyházi hatalmat megjövendölték.” Éppen csak befejezte **(65)** Austin fejtegetéseinek olvasását a Jelenések 11. részről, „amikor az újságok bejelentették ’Róma szabad’”, M’Corkle lábjegyzetében ezt a hatásos megállapítást teszi:

„Annyira kíváncsi lettem, hogy kivontam az 1260 (évet) az (Kr. u.) 1789-ből, és az 538-ik évhez jutottam. Föllapoztam Róma történetét és azt találtam, hogy abban az évben vette be Rómát Bellisarius, Justinianus tábornoka Vitiges-től, a gót királytól.”¹⁷

Meggyőződve a hatalom azonosságáról, így kutattak az emberek, hogy megértsék Róma bukásának vagy legalábbis „megsebesülésének” időpontját. Ez volt egy tekintélyes déli presbiterianus tanúsága, aki a carolinai Nagy Újjáéledésről is írt.¹⁸ És ilyen volt az ő pillanatnyi reakciójuk 1798-ban a franciák római akciójáról a pápaság lelki uralmának 1260 éves időmeghatározásáról.

V. Belknap – a franciák győzelmes menete megakad majd

Mint már említettük, 1798. május 9-ét elnöki kiáltvány különleges böjt-és imanapnak különítette el. Hasonlóan azt is megjegyeztük, hogy különböző felekezetű papok az idők jelentőségének a bibliai prófécia fényében való tanulmányozására használtak fel ezeket az ünnepélyes alkalmakat. Ezek közül az egyik Dr. JEREMY BELKNAP¹⁹ kongregációs lelkész és bostoni történész volt, aki egy figyelemre méltó előadást tartott az adott alkalommal, mely a Dániel 2. rész vázlatprófeciáján alapult, hosszan beszélt főleg azokról az európai királyságokról, melyek a negyediket vagy Római világ birodalmat követték, amely egy átfogó prófécia, és Krisztus eljövendő országával éri el csúcspontját.

Miután megállapítja, hogy a prófécia fő célja, **(66)** hogy életben tartsa „Isten népének hitét és reményét a veszedelem és szorongás idején”, Belknap kijelenti, hogy a párhuzamosan haladó „események sorozata” azonos a Dániel 2. és 7. fejezeteinek jelképeiben, a fejezet végén Isten egyházára vonatkozó további részleteket is tartalmaz. A Dániel 8. fejezet sok ugyanolyan részletet tartalmaz. Ezek a látomások Isten általános és örökkévaló országának föllállításával érik el a csúcspontot, mely eltöröl minden más birodalmat.²⁰

Ez agy birodalom Babilon, Médó-Perzsia, Görögország és Róma; és a negyedik – mondja ő – hasonló, mint az első által szimbolizált királyság, vagy a Jelenések 13-ban a tízszarvú fenevad. Először Róma erős volt, mint a vas, de később megromlott, elgyöngült, és megosztotta azt a belső viszály és a vallási ellentét, - melynek eredménye a tíz királyság, vagy a tíz „lábuji” „vagy

szarv”. A kő „Jézus Krisztus országát jelképezi”, mely „olyan sokáig megmarad, amíg csak a Római Birodalom megosztott maradványai fennmaradnak” - állítja Belknap - az lesz, ami eddig is volt, „botrányok sziklája és a megütökös köve”, de jönni fog láthatóan is, és tartósan megalapozódik”. Úgy látja a jelen időszakot (1798-ban), mint a 10 szarv által jelzett időszakot, mely „magába foglalja Nyugat-Európát”, beleértve Angliát, Franciaországot, Németországot, Spanyolországot, Olaszországot, stb., és megjegyzi, hogy ezek még mindig az erő és gyengeség ugyanolyan jellegzetességeit mutatják.²¹

Belknap elmondja, hogyan kezdte el a prófécia tanulmányozását több mint húsz évvel korábban, 1777 májusában a Függetlenségi Háború közepette, és gondolatai először erre a vázlatpróféciára irányultak. Ekkor megvizsgálta a rendelkezésre álló legjobb segítőket – Joseph Mede, Sir Isaac Newton, Thomas Newton püspök – akikkel nyilvánvalóan egyetértett a legfőbb kérdésekben. Anglia korábbi kilátása, hogy uralkodó befolyást gyakoroljon a többi nemzet felett, ellenőrzési igény kiereszkölése által, valamikor ragyogónak tűnt. De kudarcot vallott **(67)** és „*vas és agyagnak*” bizonyult. És Belknap ellenezte Amerika bármiféle „erkölcstelen lábujj” vagy „szarv” hatalomnak való engedelmeskedését. S azt sem várja el, hogy a „legyőzhetetlen” Franciaország, aki most magas lovon ül, képes mindvégig vezetni a hatalom és befolyás büszke hajóját.²²

Továbbá, előre jelezték, hogy egy antikrisztusi hatalom keletkezik és uralkodik majd a nemzeteken. Ez – teszi hozzá – megértettem, hogy a korlátlan pápai uralom. De „sok Antikrisztus létezik”, akik ellenzik az igaz vallást. Franciaország támogatta a pápaságot, és a pápaságnak kölcsönözte erejét. De másokkal együtt ellene fordult, és most - bár még mindig antikrisztusi - kezdi Istent botként felhasználni mások megbüntetésére. A nemzetek lázongása várható volt. De a már létező kőkirályság, melynek alattvalói mi vagyunk, porrá zúzza ezeket a zavaró hatalmakat. Úgy „eltűnnek, mint a szérűskertben a polyva a szélben, és Dávid FIÁNAK szelíd, békés országa” fokozatosan, de egyetemlegesen megalapozódik. És imádkozzunk azért, hogy „Jöjjön el a te országod”, és sietessük annak előrehaladását.²³

A föld királyságainak a keresztény hit alá vetése nem karddal történik majd, hanem csak az isteni Lélek által, az „igazság titkos erejével”; míg csak az igaz vallásosság nem győzedelmeskedik, míg meg nem szüntetik a háborút, rabszolgaságot, elnyomást, zsarnokságot, a babonát és bűnözést; míg a hamis vallás, hamis filozófia és elnyomó kormányzat el nem lesz pusztítva; míg csak szeretet és béke nem uralkodnak, és az igazság és igazságosság meg nem alapozódik a földön”.²⁴ Tehát sok jól ismert és kegyes férfiú fordult

a próféciaák lángoló fáklyájához, hogy világosságot keressenek azokra a sötét és zavaros időkre, melyeken Európa keresztülment.

VI. Thayer atya – megkérdőjelezi az Antikrisztusról vallott protestáns nézetet

FATHER JOHN THAYER²⁵ bostoni beszédében, amit 1798. május 9-én ugyanazon nemzeti böjt napon tartott, **(68)** kihangsúlyozta, hogy az indokolatlan kegyetlenkedés és az emberéletben okozott óriási kár a francia forradalom alatt -tízezrek quillotin-nal való kivégzését és vízbefojtását, és kétmillió polgári halottat eredményezett.²⁶ Azután utal a pápa szenvedéseiről a száműzetése idején, és a protestánsoknak „a pápa szerencsétlensége feletti különös örvendezéséről, mintha csak az Antikrisztus megdöntése a küszöbén állna.”

Ebben az előadásban hallgatólagosan elismeri a protestánsok közötti általános egyetértést, melytől természetesen az ő véleménye határozottan eltér. Thayer együttérzéssel hasonlítja VI. Pius fogságát a világ Megváltójának sérelmeihez és megalázásához, „Akit ő képvisel”, és bebörtönzését, talán „láncokkal megkötözve” Péter sorsához hasonlítja, és hozzáfűzi, netalán áldozatul esett „az Isten és ember ellenségei haragjának, és így dicsőséges vértanúvá vált”.²⁷

Majd a kinyomtatott előadás lábjegyzetében hivatkozik arra a további tényre, hogy „sokan vannak, akik úgy képzelik, és merészen állítják, hogy a francia forradalom istentelensége és zűrzavara mindmegannyi lépés a *millennium* elkezdődéséhez”, melyet Thayer „képzeletbeli állapotnak nevezett, mely soha meg nem valósul, csak az ő képzeletükben.” Még ő is meglepődését fejezi ki, mivel nem látják, hogy ezek a zűrzavarok „ahelyett, hogy a már létrejött Antikrisztus megdöntésének jelei lennének, közelgő uralmának megjövendölt előhírnöke!”²⁸ Ez természetesen tipikus római katolikus értelmezés – egy szörnyűséges egyéniség, amely mindent beárnyékol majd a korszakok végén.

Határozottan állítja, hogy a pápa valóban „Jézus Krisztus helytartója a földön”, **(69)** merészen azt jelenti ki, hogy Krisztusnak bizonyára lesz utóda „egészen a korszakok végéig”, és hogy „Szent Péter bérkája, a kormánytól az ő utódaival, diadalmasan fog végig hajózni az idők folyóján”. A katolikus egyház pedig meg fog tisztulni, „mint az arany a tűzben” a jelen „megpróbáltatás kemencéjében”.²⁹

Egy másik lábjegyzetben bosszúsan hivatkozik „Dr. Belknapnak a paságra tett megjegyzéseire”, melyet *„húsz évi elmélyült gondolkodás után, és a legjobbak segítségével”* készítette el, amelyek azt a „nevetséges felfedezést eredményezték, hogy az angol és francia kormányok *’Nabukodonozor állóképének korhadt lábuja’ és a pápa kétségkívül egy fenevad és egy parázna*”. Próbálja nevetségessé tenni a Jelenések 13. és 17. fejezetek ilyen megfejtését, amit Belknap és Lathrop³⁰ és Morse böjtnapi igehirdetésükben alkalmaztak. Thayer panaszkodik, hogy a lelkészek keresik az alkalmat, hogy rossz indulatukat a szegény pápán töltsék ki” és azon az egyházon, mely szembeszáll a deizmussal és az istentagadással. Majd színpadiasan kiált föl: „Ha elesőben van, az Isten nevében hagyják a színpadról békésen távozni”.³¹ Ehhez hasonlóan még más hamis visszhangok is vannak feljegyezve annak a napnak nagyon intenzív vitájától. A próféciaának egyránt fontos a tárgya, a komolyabb értelmezése és néha fontos egy alapos megvitatása.

VII. Mason – A kereszténységet „lelki forradalom” alapozza meg

Ebben az időben sok prédikáció hangzott el a templomokban és a széle körül elterjedő helyi missziós társaságok előtt, hirdetve az igazság hamarosan bekövetkező uralmát a földön, a pogányok megnyerését Krisztusnak, és a hitetlenség gyors megdöntését. Mindenfelé „ország-ország ellen támad” és a jelenlegi vérontást és elnéptelenedés helyét az eljövendő ország tölti majd be **(70)** – hangoztatták gyakran – és azután igazság és béke fogja betölteni a földet.

Például JOHN M. MASON³², a New York City-i gyülekezet skót presbiteriánus lelkésze a nemrégiben alakult New Yorki Missziótársulat évenkénti összejövedele előtt 1797. november 7-én tartott beszédében elmondta, hogy e dicső kilátás rövidesen megvalósul majd. Hiszi, hogy a föld országai rövidesen az Úr országaivá válnak egy „lelki forradalom” következtében. Így „alapozódik meg” „az Úr házának helye” a „hegységek tetején”. És ez a próféciai leírás dicső valósággá válik a „békeesség evangéliuma tanításának” terjesztése által. Állította, hogy a világot nem tudják megújítani „lelkiismeret nélküli értelemmel”, sem „vallástalan filozófiával”, vagy „hitetlenség által”. „Ami az embert illeti, a próféciaák fényében meg tudja ítélni, hogy nincs messze az az idő, amikor a Isten fölkel és megkönyörül Sionon. Mit jelentenek ezek a szörnyű háborgások; a királyságok összeomlása; és a vérontások?” A „nemzetek szorongása” idején, „amikor az emberek elhalnak a félelem miatt”, a mi megváltásunk ideje közeleg. „Most van az ideje, hogy

Izrael seregei” felövezzék derekukat hódításra és győzelemre.³³ Ilyen volt ennek a prédikációnak az alaphangja, és sok másiknak is abban az időszakban.

VIII. Livingston – A nagy vázlatprófécia befejezéshez közeledik

JOHN HENRY LIVINGSTON³⁴ holland református lelkész, később a Queen’s (Rutgers) College igazgatója, 1799-ben egy magyarázatot készített, amit egy hatásos igehirdetésben mondott el az újonnan alakult **(71)** felekezeti New Yorki Missziótársulat előtt. Témája „A Megváltó dicsősége” volt, és erősödő prófétikus hatás jellemezte, amint számos missziós jellegű megbeszélést készített arra a napra. Abban az időben Dr. Livingston a jól ismert New Yorki holland református gyülekezet lelkésze volt. Kijelentette, hogy a jövődölések Krisztusról tesznek bizonyosságot, aki az előre megmondott történelmi időben jött. A Dániel 2. fejezetében lévő a nemzetekre vonatkozó vázlatpróféciákra és Krisztus országára utal, melyet utánuk korlátlan időtartamra hoztak létre, kijelentette, „Minden birodalom és nemzet felemelkedésének, folytonosságának és a letűnésének van egy meghatározott időpontja”. De Istennek ez az országa ellen fog állni minden támadásnak és megghiúsítja Krisztus ellenségeinek hatalmát”³⁵.

A próféciák minden nagy nemzete, Babilontól Rómáig eltűnt, mint egy üres éjjeli látomás”, vagy „mint a bukott birodalmak kísértetei”. És a jelenlegi uralkodók pompája és hatalma (1799-ben) hamarosan porrá válik. Ezzel ellentétben, Krisztus országa be fogja tölteni a föld legtávolabbi részeit is, és fönnáll majd örökké. Határozott kifejezés van a „kő” rendeltetésére, amely kicsi és könnyen mozgatható, a „hegy” kifejezésre, hogy betölti a földet és megáll örökké. Ez a tény a biztos prófétai beszéden alapszik.”³⁶

Azután az Antikrisztus megjelenéséhez fordulva, függetlenül felemelkedése pontos időpontjáról, Livingston kijelentette: „Nyilvánvalóvá vált, hogy biatorló és zsarnoki uralma a végéhez közeledik”. Ez az elbizakodott hatalom, mely „fokozatosan fogyatkozik”, hamarosan elpusztul „a Megváltó eljöveteleének ragyogásától”. Ezután a francia forradalom fényében elmagyarázza, hogy „a szörnyeteg utolsó küzdelmei erőszakosak lehetnek, és halálos küzdelme hosszan elnyúlhat, de biztos, hogy haldoklik.” És hozzá tette, hogy a harag poharait „most töltik ki azokra a nemzetekre, akik őt támogatták”³⁷. A jelen forradalom **(72)** rémuralom és zűrzavar, minegyik egy „új és ijesztő időszak közeledését jelenti”. Tudjuk, hogy Krisztus eljövetele közel van, sőt az ajtó előtt. Ezt követi a vég, mikor az országok az Atya hatalmába mennek át.”³⁸

Bár nem túlságosan kiterjedt ez a rövid bepillantás, mégis elegendő ahhoz, hogy bemutassa az „idők”-ről való fogalmat, melyhez a vezetők jó része ragaszkodott, és a nagy beteljesedés gyors megtörténését várták.

IX. Bacon – A második fenevadnak (Jel. 13.) protestáns kapcsolata van

Korábban, 1799-ben JOHN BACON³⁹ kongregációs lelkész, a Common Place Bíróság bírása, négy évig a Massachusetts-i törvényhozás tagja, és később a Nemzeti Képviselőház tagja, könyvet írt *Feltételezések a prófeciákról* címmel, mely bizonyos figyelemre méltó javaslatokat tartalmaz. A New Jersey-i Kollégium képzett lelkésze és teológiai tudománnyal és próféciai magyarázatok sorozatával kapcsolatos ismeretsége folytán Bacon nyíltan állítja, hogy abban az időben a protestáns értelmezők között „általános értés” van abban a tekintetben, hogy a Dániel 11. fejezet utolsó része ábrázolásában a Római Birodalom jelenik meg; a „déli király” a 40. versben az általános „vélemény” szerint a szaracénokat jelenti, és az „északi király” (44, 45. vers) a törököket. Viszont felkeltette Bacon érdeklődését a Dániel 12. fejezetben lévő három szám – az 1260, 1290 és 1335 „prófétikus nap”, melynek beteljesedése években történik „minden nap egy évet jelent”.⁴⁰ Ezért hozzáfog e három szám megoldásához.

Ezeket az időszakokat a gonoszság sokasága töltötte meg **(73)** – mondja – és ez súlyos csapások idejét fogja eredményezni. Amikor a törökök „nagy haraggal törnek előre” hogy pusztítsanak, és felütik sátrukat a dicsőséges szent hegyen, akkor felkel Mihály. De mikor lesznek meg mindezek? Bacon úgy hiszi, hogy mindhárom időszak egy időben kezdődött, amikor a római egyház fenevaddá és a bűn emberévé változott. Néhányan – mondja – ezt 606-tól gondolják, amikor Róma püspöke fölvette az „egyetemes papi” címet, és mikor Mohamed befolyásának időszaka megkezdődött.

Egy ilyen számítás alapján az 1260 év 1866-ban végződne, az összes „pápai intézmény” és talán az őt támogató összes egyházi intézmény és kormányok eltörlésével. Ebben az elrendezésben az 1290 év-nap harminc évvel később végződne, hasonlóan a Török Birodalom és „az összes mohamedán intézmény” megszűnésével. Az 1335 év vége Isten ítéleteinek végrehajtásához és a millennium kezdetéhez vezet, 1941 körül. A fenevad pusztító hatalmának megsemmisítését megelőzően a két Tanút három és fél napra vagy évre megölik – ez a vallásszabadság és emberi jogok világszintű elnyomása által az egész világon bekövetkezik majd - amelynek vége, hogy az „egyházban és az országban az igazság védelmezőinek” kis csapata felkel és megdönti az elnyomót. Így a nagy Babilon erőszakkal dől meg. Bacon mindig a vallási és

polgári szabadság harcosa volt, pontosan hitt abban, hogy Jelenések 13. fejezetben ábrázolt próféciaák keretein belül történik meg.

Hiszi, hogy az ötödik pohár a pápai fenevad „székére” lesz kitöltve, és a hatodik az Ottomán Birodalomra. Ezért ésszerű azt feltételezni, - teszi hozzá Bacon - hogy a francia forradalom szörnyű jelenetei az ötödik pohár alatt bonyolódtak, amióta a pápát elűzték Rómából (1798-ban) és Olaszország gyökeresen megváltozott. Az ötödik és a hatodik pohár kitöltése következik, Armageddon erőit a három tisztátalan békából gyűjtötték össze - a pápaság, polgári elnyomás **(74)** és a mohamedanok maradéka. Bár az emberek gonoszsága és Isten ítéletei nem szűnnek meg, a 45 éves időszak a „Dicsőséges Utolsó Napok” ragyogásával zárul. Ezért áldottak azok, akik megérik az 1335 év végét. Bacon töpreng a „666”-os számon, és a Kr. u. 666-t keltezésnek tekinti, és különböző számítások szerint, elég különös módon jut el a „pápaság intézményének” 1926-ban, a mohamedanizmusnak 1956-ban való megszűnéséhez, és az Armageddonhoz és a millenniumhoz 2001 évben – az ősi hagyományok szerinti szombattal kapcsolatos ezer évhez. Úgy gondolja, hogy a fenevad nevének a 666-tal való azonosításának lehetősége egy hitelesítő tényező lesz.⁴²

A „szentély megtisztításának” ideje a Dániel 8:14. 2300 évének végén ugyancsak megragadja Bacon-t. Hajlik arra, hogy ezt az időszakot Kr. e. 334-től keltezze, amikor Alexander lerohanta Ázsiát, Kr.u. 1966-ig, tíz évvel a mohamedán hatalom megsemmisítése és a zsidóknak a hazájukba való visszatérése utánig. A tisztításon a zsidók megtérítését érti. Franciaországot egy Isten által használt „korbács”-hoz hasonlítja, és az ő tettei a prófécia előrejelzett ugyanilyen erejét igazolják. Azt tartja, hogy a fenevad feje éppen most sérült meg kard által.⁴³

Bacon tanácstalan a Jelenések 13. fejezetbeli kétszarvú fenevad jelentésének meghatározásában, de ezt javasolja:

„Vajon ez a prófétikus látomás konkrétan a papságra vonatkozik-e, akik az előző fenevad fejére adott *halálos seb* után általában a színpadon maradnak még egy, és akik figyelmen kívül hagyják a Béke Fejedelmének tiszta tanait és szelíd példáját és olyan romlottak lesznek, mint az előző fenevad, és annak tetteit utánozzák, - ugyanolyan elvek alapján cselekszenek, és ugyanazon lélek befolyásolja őket, mint amely a fenevadat befolyásolta? úgy, hogy az előző Fenevad tovább él e másodikban, vagyis a *Képmásban*, amelyet ő készítettett az elsőről? A 'bárány szarvakkal' némelyikük nem nevezi-e magát *protestánsnak*, amelyik úgy kezd már 'szólni, mint a Sárkány'? – nem keresik-e az ő kegyeit? - nem rokonszenveznek-e az előző fenevaddal? - nem mentegetik-e bűneit? - nem nevezik-e **(75)** az utóbbi időben ledöntött oltárait ugyan olyanak, mint az '*az Isten oltárai*'; - nem javasolják-e nagy heveséggel a polgárok feletti uralkodást? - nem mennydörögnek-e átkot azokra, akik szembeszögülnek velük? Akárhogy legyen is ez, biztosak lehetünk abban, hogy még a legnagyobb

romlottság idején is szép számmal állnak a Sion hegyén, akik nem fertőztették meg magukat a 'Paráznák Anyjával; mert szűzek. Ezek azok, akik követik a Bárányt, valahová megy. Ezek áron vétettek meg az emberek közül: - És az ő szájukban nem találtatott álnokság'.⁴⁴

Minden esetre teljes mértékben meg van nyugodva, hogy a második fenevad „valamilyen más tárgyra utal, mint a pápaság és a római katolikus egyház”.⁴⁵

1803-an lábjegyeteket fűz értelmezéseihez a későbbi eseményekkel kapcsolatban. A második fenevad személyének azonosításában Napóleonra céloz. A „bárányéhoz hasonló két szarv” – gondolja Bacon – „a *világi és vallásszabadság* mérsékelt és jótékony elvei, melyek az *emberek egyenlő jogait* alkotják.” De ez az uralkodó végül zsarnokként viselkedik, miután megfosztotta trónjától az első fenevadat és átvette annak hatalmát. De ő „gyakorolja az előző pápaság minden hatalmát”, a „jelenlegi pápa, amelyik most van”, az első fenevadnak csak a képmása.⁴⁶ Bacon úgy érzi, hogy ez a második fenevad valószínűleg nem csak egy bizonyos férfi, hanem férfiak sora – mindazok, akik ugyanazokat az elveket követik; a képmáshoz hasonlóan, beleértve nem csak azt, aki Rómába elnököl, hanem sok ahhoz hasonló jellegű képmást, a keresztény világ minden részén.

Bacon felfogta, hogy próbálkozása elégtelen ahhoz, hogy megmagyarázza „a szent próféciák egy különleges részét, és bemutassa az olyan régóta előre megjósolt bizonyos események összefüggését azokkal, amelyek a jelen napokban történnek meg.”⁴⁷ Úgy zárja le ezt a témát, hogy olyan valakit sürget valakit, aki jobban felkészült, hogy „nagyobb előnnyel folytassa a *tiszta vallás* és az *emberek egyenjogúsága előbbrevitalének ügyét*”. Ez volt a kiváló Massachusetts-i jogász és törvényhozó meggyőződése a századfordulón.

Érmek, medálok
és hasonló
ábrázolások
Gyakran
nyújtottak
egyedülálló
magyarázatot
a prófeciákhoz

Apokaliptikus jelképek plaketten és tálcán

(Fenn) Plakett a Chicago-i Hadtörténeti Múzeumban, Constantin császár kézfogását ábrázolja az egyházat jelképező asszonnyal – ez az állam és az egyház egyesülésének emlékérmé; (Lenn) Különböző eszközöket alkalmaztak a reformáció idején a prófeciák ábrázolására. Ez a hitehagyott asszony-egyház portréja, Martil Coyteys francia festő és zománccfestő készítette a XVI. században, egy zománcozott vörösréz tálcán megjelenítve

X. Farnham – a megközelítő értelmezések úttörője

Volt egy másik értekezés a prófécia beteljesedésében bekövetkezett új fejleményekről a BENJAMIN FARNHAM által írt *Értekezések a prófeciákról*, aki a Connecticut állambeli Grandby tanfelügyelője volt 1778-1799 között. Az előszó keltezése: „1800. szeptember”. A címoldal szerint az utolsó trombitákkal, az utolsó poharakkal, az utolsó idők jeleivel, a föltámadással és ítélettel és az eljövendő új egekkel és új földdel foglalkozott. Megértette, hogy a próféciaiban megjelölt nagy nemzetközi és egyházi események, az adott időben nagyrészt beteljesedtek. Most további beteljesedések vannak folyamatban.

Bemutatja az igaz egyház, vagyis a fehérbe öltözött „asszony” elleni támadást a sárkány és a fenevad részéről, valamint a hamis egyházzal, vagyis a bíborba öltözött asszonnyal való viaskodás történelmi kimenetelét. De végül is a menny közbeavatkozik. Az isteni harag poharai kitöltetnek és Babilon leomlik. Ezt követi a szentek szabadulása. Ez Farnham tanulmányának és hangsúlyozásának területe. És az ösztönző motívum ez: „Azon a véleményen vagyok, hogy sok prófécia jelenleg teljeseedik”.⁴⁸ Aggodalma „az utolsó események” miatt van.

1. A PRÓFÉTIKUS SZÁMOK A VÉGÉHEZ KÖZELÍTVE – Farnham tanulmányozása közben a legelső fejezetben közepébe vág bele, mikor a következő prófétikus kérdést teszi fel: „Mikor lesz végük e csodadolgoknak?” (Dán. 12:6.) És a próféta feleletével válaszol „ideig, időkig és fél időig”, és hozzáteszi, hogy egy prófétikus „idő” egy év. Így a három és fél idő, vagy 1260 nap „egyenlő ugyanannyi évvel”, melynek végén az egyház ellenségei megsemmisülnek. Néhányan – állítja – ezt az időszakot Kr.u. 606 évvel kezdik számítani.

Farnham ezután összekapcsolja ezt a 2300 nappal, amikor a szentélyt és a Szentek Szentjét lábbal tapossák, amíg **(78)** a szentély megtisztul elhanyoltságának vétkétől. Lehetséges időmeghatározásként a Kr.e. 481 évet javasolja (amikor a „törtető kos” Xerxes Görögország meghódítására indul) Kr.u.1819-ig. Azután megtisztíttatik a templom. Akár ez a helyes keltezés, akár nem – mondja ő – nyilvánvaló, hogy „rövidesen és a jelen korban” történik. A két időszak összekötése jelentőségteljes és egyre inkább jellemzővé válik. De Farnham másokról beszél, akik szerint az 1260 évnek inkább Justinianusnak a pápai hierarchia megalapítására kiadott rendeletének a kihirdetésével kellene kezdődnie Kr.e. 529-ben, és 1789-ig terjednie, amikor a francia forradalom kezdődött és a pápaság nagy

vereséget szenvedett. De ott van az 1290 év, mely 30 évvel tovább terjed az 1260 évnél. És az 1260 évhez hozzáadja az 529 évet, ez szintén 1819-ben végződné. És még itt van az 1335 év, mely úgy tűnik, hogy az „első föltámadáshoz, s a szentek uralkodásához” jut el.⁵⁰ Tehát nincs hátra sok idő.

2. A TÖRÖKÖK VÉGE A MILLENNIUM ELŐTT - Ehhez hozzátesszük az északról és keletről érkező „híreket” és a nagy összeütközést, amikor a törökök felállítják sátorpalotájukat a dicsőséges szent hegy és a tengerek között, és vége lesz és senki sem segít rajta. Mindez összefügg - Farnham szerint - a zsidók visszatérésével és a pogány egyház megszabadításával. Ezt követi a millennium ezer évig.⁵¹

3. A SZARACÉNOK ÉS TÖRÖKÖK PUSZTÍTÁSA – Visszatérve a hét trombitához, Farnham szerint az első négy nyilvánvalóan a Római Birodalom lerohanása a barbárok által, bevégezi megbuktatását, de az ötödik és hatodik a nagyobb „csapás”. Az ötödik trombita szaracén sáskái kirajzottak Arábiából, gyötörve az embereket öt „prófétikus hónapig” vagy 150 évig – 612-től 762-ig, amikor legyőzte Szíriát, Egyiptomot, Perzsiát, Indiát, Afrikát, Spanyolországot és Európa más részeit.⁵²

(79) Azután jöttek az ottomán törökök a hatodik trombita ideje alatt az Eufrátesz folyó melletti négy szultánátusukkal, kegyetlenül végigsöpörve Kis-Ázsián, Szírián, Palesztinán, Babilonon, Asszírián és Mezopotámián, betörték Ázsiába és Afrikába, majd keresztül Európán, úgy látszott mindent elfoglalnak maguk előtt. A rájuk megjövendőlt 391 év (Jelenések 9:15.) talán Kutahi 1281-ben történt bevételeitől 1672-ig terjed, amikor a lengyelektől bevették Cameniec-t. Az északi király valószínűleg Törökország, maga után vonta Oroszországot.⁵³ Ez volt az összes előkészület Törökország végleges kiszáradásához a hatodik pohár ideje alatt.

4. AZ ANTIKRISZTUST A PÁPASÁGGAL AZONOSÍTJA – Farnham ezt követően az Antikrisztus felé fordul, a kis szarvhoz, amely a Római, vagy a negyedik világhatalom részeként kiemelkedik ki, az első három birodalom után, melyek Babilónia, Perzsia és Görögország. De ezt a hatalmat János, mint fe-nevadat mutatja be, hasonlóképpen a háborúk szele által felkorbácsolt nemzetek tengerből emelkedve ki. És a Jelenések 17. fejezetben írt „Róma hét hegyének” azonosítását teszi hozzá, és a tíz szarvat is azonosítja, követve Sir Issac Newton feljegyzését. Három szarvkirályság készíti az utat - Róma hercegsége, a Ravennai exarchatus és a Lombard királyság - és azok adják a pápának a hármass koronát. Azonosítási száma talán a *Lateinos*-ból ered – latin egyház, latin misével és imákkal, latin dicséretekkel és kánonokkal, és

latin rendeletekkel és bullákkal. A hét fej szokásos fősorolásában, a pápaság a hetedik.⁵⁴

5. A PÁPAI URALOM IDEJE – A földből feljövő kétszarvú fenevadról azt hiszi, hogy az egyházi és világi hatalommal bíró római papi kormánysszervezet. Másutt hamis prófétának nevezik. Gőgös, istenkáromló, üldöző hatalom, megtalálható rajta a hitehagyás számos jele. Tejes képet készít róla, részletes és kiterjedt bizonyítékkal. Ez a legmeggyőzőbb. Lelki uralmának ideje – az 1260 év – a nap-év elvén alapul, mint azt a Messiásra vonatkozó 70 év-hét jelképezte. **(80)** Nem keltezhetjük azt az ő későbbi világi hatalma megszerzésétől. Még a 606, mikor 1866-ban Phocas a pápát ökonomikus püspöknek kivezte, úgy tűnik ez nem elégíti ki az igényeket. Inkább úgy gondolja, 529-től keltezhetnénk, amikor Justinian törvény útján megalapozta az ő egyházi főtekinélyét, mely 1789-ig terjedne, a francia forradalom és a pápaság bukásának kezdetéig.⁵⁵

6. NAGY „FÖLDRENGÉS”, MELY MEGRÁZTA FRANCIAORSZÁGOT – A hetedik pohár kitöltése a végső ítélet a pápára. A hatodik pohár – Farnham szerint – éppen most teljesedett. A Jelenések 11. fejezet nagy földrengése megrázta Franciaországot. A hatodik pohár kitöltetett, és a hetediket várták, mely a végső nyomorúság elkerülhetetlen idejét hozza rájuk.⁵⁶

7. A HETEDIK TROMBITA VÉGET VET MINDENNEK – A hetedik trombita mindent befejez – az Isten titkát és a szentek megszabadítását. Királyságok omlanak össze az utolsó földrengés alatt, és a fenevad és a nemzetek megsemmisítése befejeződik. A tíz királyság meggyűlöli a paráznát és megégetik őt tűzzel. Azután a föld királyságai utat készítenek Krisztus országának.⁵⁷

8. AZ UTOLSÓ ÖSSZEÜTKÖZÉS ÉS A VÉGSŐ GYŐZELEM – Ez a millenniumhoz vezet el bennünket és a szószerinti föltámadt szenteknek a Krisztussal való uralkodásához. Ez az ezer éves időszak az Antikrisztus összeomlása után következik. A Krisztus országa egyetemes lesz, amint azt a jövendölés tanúsítja (lásd: Dán. 7:14. 27.) Állítja, hogy aranykor lesz az. A béke és egység időszaka lesz és a Szentlélek bőségesen kitöltetik.

Amint Noé napjaiban volt egy nagy megsemmisítés, így lesz az ismét. Földrengések, zűrzavarok a tengeren és más jelek hirdetik. És azután következik a végső ítélet **(81)** a szentek részvételével. És a nagy tűzvész megsemmisíti a bűn utolsó nyomát és a bűnösöket. Végül következik a helyreállított Éden – új ég és új föld, hogy örökké megmaradjon.⁵⁹ Farnhamnak figyelemre méltó tanulmányai voltak az időről – úttörő megállapításai az utolsó eseményekről és a különböző tényezők összeegyeztetéseivel jóval megelőzte

korát. Ez egy határozott előrelépés volt a legtöbb korábbi nyilatkozatnál. Korának éles elemzése volt ez, a bekövetkező dolgokra való várakozás.

JEGYZETEK

1. D. M. Ludlum, *az idézett műben* 38. o.
2. See Appendix A.
3. UZAL OGDEN (1744-1822), egy Newark-i kereskedő fia, Elizabethtown anglikán papjának irányítása alatt tanult és missziómunkába ment a New Jersey-i Sussex megyébe. A New York-i Trinity gyülekezet igazgatóhelyettese volt, mielőtt Newark-ban igazgató lett. Szellemi ajándékokkal, erőteljes személyiséggel és vezetői képességgel rendelkezett. Később New Jersey első megválasztotta püspöke volt, de az ő egyházi felettesei nem voltak hajlandók felszentelni tisztségében, valószínűleg fegyelmezetlen hírneve miatt, ami a tantételek és a Episkopális egyház rendjének figyelmen kívül hagyása miatt alakult így. Thomas Painhez írt két kötetes válasza mellett számos különböző prédikációt és röpiratot tett közzé.
4. Uzal Ogden, *Antidote to Deism. The Deist Unmasked*, 93, 94. o.
5. I. m. 89, 90. o.
6. I. m. 90, 91. o.
7. I. m. 92, 93. o.
8. On Dr. William Linn, lásd: *Prophetich Faith* III. kötet 227. 228. o.
9. John Adams elnök 1798. március 23-án kelt Kiáltványa, 1798. május 9-ét ajánlotta „ünnepélyes megalázkodás, böjt és ima” napjának, „bűneink és vétkeink beismerésére az Isten előtt”, hogy országunkat „megvédhessük minden olyan veszélytől, amely fenyegetést jelent”, és amely „bűnbánatra és reformációra” szólít fel; és imádkozzunk, hogy „a mi polgári és vallási kiváltságaink sértetlenül maradhassanak”, elismerve Istent, mint „minden jó ajándék adományozóját” és „vallási és civil szabadságunk megőrzőjét. (Az eredeti Kiáltvány a Kongresszusi Könyvtárban) Az ilyen nemzeti böjt napok alkalmanként folytatódtak a régi gyarmatokon at Uj-Angliai böjt napok évenkénti gyakorlatában. A XVIII. század végén a vallási böjtök egyre inkább politikaiak lettek., amikor a Szövetségi Kormány megszervezése után a papok a polgári életben mind jobban feltűntek. Mély aggodalmukat fejezték ki a franciák hitehagyása miatt, különösen a század utolsó évtizedében. A legtöbb államonkénti böjt volt. Néha, mint ez, az egész nemzetre kiterjedő. (W. De Loss Love, Jr., *The Fast and Thanksgiving Days of New England*, 25. fejezet.)
10. Erről lásd: *Prophetich Faith* II. kötet, 22. fejezet.
11. SAMUEL EUSEBIUS M'CORKLE (1746-1811) Észak-Karolina-i presbiterianus lelkész, Pennsylvániában született, de mint legény, szüleivel Észak-Karolinába költözött, majd Saliybury-ban telepedtek le. A New Jersey Kollégiumban 1772-ben végzett, teológiát tanult és 1774-ben a New York-i prresbiterianusoktól engedélyt kapott a prédikálásra. Két év elteltével Virginiában lelkészként szolgált, 1776-ban elfogadta a Thyatira gyülekezet hívását n, Észak Karolinai Rowan megyébe, itt szolgált élete látralévő éveiben. 1785-ben elindított egy klasszikus iskolát, amely 10 évig folytatódott – akkoriban az állam néhány jó iskolája közül ez volt az egyik, és az első, amely egy normál osztált hozott létre Princeton után. M'Corkl egy tökéletes görög és latin tanár volt és matematikában és filozófiában is tökéletes volt. De fő tevékenysége az életben az evangéliumi szolgálat volt, 45 tanítványa lett lelkész. 1792-ben a Dickinson Főiskolától megkapta a hittudományok doktora diplomát, és felajánlották neki az erkölcsi filozófiai tanszéket az adott intézetben, de elutasította.

Számos értekezést jelentett meg és határozottan foglalt állást a francia hitetlenség ellen és a prófécia éles elméjű tanulmányozója volt.

12. Samuel E. M'Corkle, *The Work of God for the French Republic*, 6,7. o. megjegyzés. (Több prédikációt tartott Franciaország szerepéről, lásd: *Prophetic Faith* II. kötet 32. fejezet.)
13. Lásd: *Prophetic Faith* III. kötet. 209, 210, és 239 és a következő oldalakon.
14. I. m. II. kötet. 723, 724. o.
15. S. E. M'Corkle, az idézett műben 6, 7. o.
16. I. m. 7, 8. o.
17. I. m. 8. o. lábjegyzet.
18. James Hall, *A Narrative of a Most Extraordinary Work of Religion in North Carolina*, 19. és a további oldalak.
19. JEREMY BELKNAP (1744-1798) Bostonban született, 1762 a Harvardon végzett. Majd iskolában tanított és teológiát tanult. 1766ában lesz a New Hampshire-i Dover kongregációs lelkésze, ahol 20 évig maradt, amely idő alatt megírta a három kötetes *History of New Hampshire* című könyvét. 1787-ben lett Bostonban a Federal Street-i kongregációs gyülekezet lelkésze. Belnap megalapította a Massachusetts-i Történelmi Társaságot, melyet 1794-ben jegyezték be a cégjegyzékbe, és az irodalmi körök vezetője és napjainak elismert tudósa volt. Sokat írt és jó hírneve volt, és elnyerte a tiszteletbeli S. T. D. fokozatot a Harvardtól.
20. Jeremy Belnap, *A Sermonm, Delivered on the 9th of May 1798*, 10. o.
21. I. m. 10-17. o.
22. I. m. 17-21. o. Médről és a két Newtonról lásd: *Prophetic Faith* II. kötet.
23. I. m. 23-26. o.
24. I. m. 28. o.
25. JOHN THAYER (1758-1815) az első merikai protestáns lelkész volt, aki áttért a katolicizmuba és papi pályára lépett. Egy presbiteriánus kereskedő fia, a Yealtól British Akadémiai tagságot kapott, felhatalmazott congregációs lelkész lett. 1781-ben Európába ment és a római katolikus papokkal való tárgyalások után 1783-ban csatlakozott Katolikus egyházhoz. A papi pályára párizsi tanulmányozása után 1878-ben felszentelték és időnként „John Turncoat”-nak (Köponyeforgató Jánosnak) nevezték. Visszatért Bostonba ahol nem rosszul fogadták. De mindezzel a tapintatlan buzgósággal együtt egy rendíthetetlenül puritán lélek volt. Nagyon egoista és meglehetősen vitakedvelő volt. 1799 és 1803 között kiküldték a Kentucky határvidékre, „rossz szemmel nézték”, visszament Angliába.
26. John Thayer, *A Discourse, Delivered at the Roman Catholic Church in Boston, on the 9th of may 1798*, 12, 13. o.
27. I. m. 20, 21. o.
28. I. m. 21. o. A római katolikus tanítás szerint a millennium már régen megkezdődött, talán az első advent alkalmával, vagy még valószínűbb, hogy a negyedik századtól kezdve, és hogy az Antikrisztus lehet egy ateista zsidó, aki a jövőben, a korszakok végén uralkodik három és fél szószerinti évig, nem 1260 évig, és Jeruzsálemben, nem pedig Rómában. (Lásd: *Prophetic Faith* I. kötet 20. fejezet és II. kötet 22. fejezet, a katolikus ellentétek értelmezésének lényegéről.)
29. I. m. 21-23.
30. Lathropról lásd: *Prophetic Faith* III. kötet, 235-239. o.
31. Thayer, az idézett műben, 23. o.
32. JOHN MITCHELL MASON (1770-1829), a Columbiiai és Edinburghi Egyetemen tanult, New Yorkban telepedett le, mert a reformált presbiteriánus egyház lelkésze lett. Az Egyesült

Államokban az első teológiai szeminárium alapítója volt, (az Unió Teológiai Szemináriumának előfutára) ahol ő tanárként tanított. Ő alapította meg a The Christian's Magazine-t in 1806-ban. És 1811-ben a Columbia Főiskola igazgatója lett, és 1821-ben a Pennsylvania-i Dickinson Főiskola elnökévé választották meg. Ő volt az egyik legnagyobb stószéki előadó a maga idejében.

33. John M. Mason, Hope for the Heathen, a Sermon . . . Before the New-York Missionary Society, 16-36. o.
34. JOHN HENRY LIVINGSTON, (1746-1825), New York-ban született, majd a Yale-n végzett tanulmányai után elkezdett jogot tanulni. Majd változtatott, lelkész lett és az Utrechti Egyetemre ment Hollandiába. Ott 1777-ben szerzett doktori diplomát a teológián. Egy ideig a New York-i holland református egyház lelkésze volt, és egyéb hivatali voltak. 1870-ben Livingston teológiai professzor lett, majd a Queen's (later Rutgers) Főiskola elnöke Brunswick-ben, New Jersey államban. A New York-i Missziós Társaság elnökhelyettese volt, a New York-i Egyetem kormányzóinak egyike volt, és „az Amerikai Holland Reformátusok Atyjának” nevezték őt.
35. John. H. Livingston, The Glory of the Redeemer, 8-29. o.
36. I. m. 30-34. 45. o.
37. I. m. 45. o. Livingston azt gondolta, hogy keleti és nyugati Antikrisztus is létezik, és majdnem ugyan abban az időben keletkeztek, és úgy van elrendelve, hogy együtt essenek is el.
38. I. m. 45-48. o.
39. JOHN BACON (1738-1820), Connecticut-ból származik, a Delawere-i Lewes presbiteriánus egyháztanácsától volt engedélye az igehirdetésre. Később a Boston-i (congregációs) Old South gyülekezet lelkésze lett. De a presbiteriánus kiképzése megnehezítette számára, hogy be tudjon lépni a Massachusetts-i congregációs szellemiségbe. Szigorú módszere, a véleménynyilvánítás és érvelés iránti szerete ellenállást idézett elő. Hutchinson kormányzó 1775. évi Kiáltványának nyilvános felolvasása– felszólítva a lakosságot, hogy köszönetet mondjon a polgári és vallási szabadság megőrzéséért – elbocsátásához vezetett. Így a gazdálkodás és a törvénykezés felé fordult. 1179-től 1807-ig a Polgári Perek megyei Bíróságának bírója volt, és annak bírósági elnöke volt 1807-től 1811-ig. Kétszer volt tagja a Törvényszéknek, és évekig szolgált a Massachusetts-i törvényhozás alsó- és felsőházában, valamint 1801 és 1803 között az Országos Képviselőházban. 1799 elején ő írta a Conjectures on the Prophecies-t.
40. John Bacon, Conjectures on the Prophecies, 3, 4. o.
41. I. m. 4-9. o.
42. I. m. 9-15. o.
43. I. m. 17, 18, 23, 24. o.
44. I. m. 26, 27. o.
45. I. m. 29, o.
46. I. m. 27, 29. o.
47. I. m. 31. o.
48. Benjamin Farnham, Dissertations on the Prophecies, iii-vii. o.
49. I. m. 27, 28. o.
50. I. m. 29, 30. o.
51. I. m. 34. o.
52. I. m. 35-44. o.
53. I. m. 44-52. o.
54. I. m. 53-60. o.

- 55. l. m. 61-77.
- 56. l. m. 84-99. o.
- 57. l. m. 99-106.
- 58. l. m. 106-121. o.
- 59. l. m. 137-148. o.